

Ari Ritolehto

LOGISTIIKKASELVITYS HÄMEENKYRÖN KUNNAN
TUOTTAMISTA KULJETUSPALVELUISTA

Logistiikan koulutusohjelma
2017

LOGISTIIKKASELVITYS HÄMEENKYRÖN KUNNAN TUOTTAMISTA KULJETUSPALVELUISTA

Ritolehto, Ari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Logistiikan koulutusohjelma
Maaliskuu 2017
Ohjaaja: Heikkinen, Harri
Sivumäärä: 46
Liitteitä: 2

Asiasanat: logistiikka, kustannustehokkuus, kuljetuspalvelut

Tämän opinnäytetyön aiheena on logistiikkaselvitys Hämeenkyrön kunnan tuottamista kuljetuspalveluista. Logistiikkaselvityksen tarve oli lähtenyt kunnassa tehdystä valtuustoaloitteesta, jonka mukaan kunnan kuljetuskustannukset ovat kasvaneet huolestuttavasti. Opinnäytetyössä selvitettiin, pystytäänkö kuljetuksia järkevöittämään niin, että kuljetuskustannuksia saadaan vähennettyä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa esiteltiin toimeksiantaja, logistiikkaselvityksen lähtökohdat ja rajaukset sekä tutkimusmenetelmät. Opinnäytetyössä esiteltiin yleisesti kuljetusten suunnitteluun ja yhdistämiseen vaikuttavia tekijöitä sekä kunnan kuljetuksiin vaikuttavia asetuksia ja lainsäädäntöä.

Opinnäytetyössä perehdyttiin erikseen jokaiseen selvitykseen kuuluvaan kunnan palveluun. Näitä selvitykseen kuuluvia kunnan palveluita ovat ruokapalvelu, koulukuljetukset, kehitysvammaisten työpalvelu, kotihoito sekä palveluliikenne. Selvityksessä läpikäytiin kunnan kunkin palvelun sisältö ja niiden kuljetuspalveluiden tarjouspyynnöt sekä voimassaolevat kuljetussopimukset. Opinnäytetyössä kuljetuspalveluiden toimivuuteen perehdyttiin haastatteleamalla tarkkaan valittuja henkilöitä, sekä kunnasta että niistä palveluntarjoajista, joilla on voimassa olevat kuljetussopimukset kunnan kanssa. Opinnäytetyössä myös jalkauduttiin kentälle tutustumaan toimintaan käytännössä.

Opinnäytetyön lopussa esitellään logistiikkaselvityksen yhteenveto, logistiikkaselvityksessä saadut tulokset sekä jatkotutkimusehdotukset.

LOGISTIC STUDY OF THE TRANSPORTATION SERVICES SUPPLIED BY HÄMEENKYRÖ MUNICIPALITY

Ritolehto, Ari

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Logistics

March 2017

Supervisor: Heikkinen, Harri

Number of pages: 46

Appendices: 2

Keywords: logistics, cost-efficiency, delivery services

This thesis considered a logistic study of the transportation services supplied by Hämeenkyrö municipality. The demand for the study had started from a counsellor's initiative which pointed that the costs of transportation served by the municipality had increased worryingly. This thesis investigated if the transportations could be rationalized so that the costs could be decreased.

In the theoretical part of this thesis the employer, the basis of the logistical study, the demarcations and the methods of the study were introduced. In the thesis the influential factors of planning and interrelating the transportations were examined in general as well as the regulations and legislation that impact the transportation of a municipality.

In the thesis it was separately examined municipality's each service that was included to the study. Services that included to the study were meal service, school transportation, labour service of the disabled people, home care, and service transportation. In the study the content of each service of municipality and the requests for quotation considering them were examined as well as the valid contracts of transportation. In the thesis the operability of the transportation services was explored by interviewing carefully selected persons both from the municipality of Hämeenkyrö and from those service providers who had valid contracts of transportation with the municipality. The thesis also included some field research to get to know the operations in practice.

The end of the thesis introduces the summary of the logistic study, the findings of the logistic study and suggestions for further research.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Toimeksiantajan esittely	6
1.2	Logistiikkaselvityksen tausta	7
1.2.1	Lähtökohdat	7
1.2.2	Tavoitteet ja rajaukset	7
1.2.3	Tutkimuksenmenetelmät ja -aineisto.....	8
2	KULJETUSTEN SUUNNITTELU JA YHDISTÄMINEN.....	10
2.1	Kuljetusten suunnittelu yleisesti	10
2.2	Kuljetusten yhdistäminen.....	11
3	KUNTIEN KULJETUSPALVELUIHIN VAIKUTTAVAT ASETUKSET JA LAINSÄÄDÄNTÖ	13
3.1	Lain määritykset ja asetukset, jotka vaikuttavat kuntien kuljetuspalveluihin.....	13
3.1.1	Koulumatkat / perusopetuslaki 32 §	13
3.1.2	Joukkoliikennelaki ja EU:n palvelusopimusasetus	13
3.1.3	Vammaispalvelulaki ja sosiaalihuoltolaki	14
3.1.4	Eviran ohjeet ruokakuljetuksille.....	14
4	SELVITYKSEEN KUULUVAT KUNNAN PALVELUT	15
4.1	Koulukuljetukset	15
4.2	Ruokapalvelut	16
4.3	Kotihoito	16
4.4	Kehitysvammaisten työpalvelu	17
4.5	Palveluliikenne.....	18
5	TARJOUSPYYNNÖT JA SOPIMUKSET	20
5.1	Koulukuljetukset	20
5.1.1	Koulukuljetusten tarjouspyyntö.....	20
5.1.2	Koulukuljetusten sopimukset	21
5.2	Ruokapalvelut	22
5.2.1	Ruokapalveluiden tarjouspyyntö	22
5.2.2	Ruokapalveluiden sopimukset.....	24
5.3	Kotihoito	24
5.3.1	Kotihoidon tarjouspyyntö.....	24
5.3.2	Kotihoidon sopimukset.....	26
5.4	Kehitysvammaisten työpalvelu	27

5.4.1 Kehitysvammaisten työpalvelun tarjouspyyntö	27
5.4.2 Kehitysvammaisten työpalvelun sopimukset	28
5.5 Palveluliikenne.....	29
5.5.1 Palveluliikenteen tarjouspyyntö	29
5.5.2 Palveluliikenteen sopimus	31
6 HAASTATTELUT JA RAMBOLLIN SELVITYS.....	32
6.1 Haastattelut	32
6.2 Rambollin selvitys 2010	34
7 TULOKSET, JATKOTUTKIMUS KOHTEET JA TULOSTEN ARVIOINTI... 39	
7.1 Tulokset.....	39
7.2 Kehitysideat	41
7.3 Tulosten arviointi	42
8 YHTEENVETO	44
LÄHTEET.....	45
LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Toimeksiantajan esittely

Hämeenkyrö on kunta Tampereen läheisyydessä. Hämeenkyrön lävistää E12 tie, jota pitkin kaakkoon päin on noin puolen tunnin ajomatka Tampereelle ja luoteessa Ikaalinen on noin 15 minuutin ajomatkan päässä. Hämeenkyrön asukasluku on noin 10 600. Asukkaista alle 15-vuotiaita on noin 1900. Hämeenkyrön asukkaista yli 65-vuotiaita on niin ikään noin 1900. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Hämeenkyrön kunnan kokonaispinta-ala on 505 km². Kokonaispinta-alasta järvien osuus on noin 40 km² ja kaava-aluetta noin 8 km². Hämeenkyrön elinkeinorakenteesta maa- ja metsätalouden osuus on 10 %, teollisuuden osuus on 32 % ja palveluiden osuus on 58 %. Kunnan työttömyysaste 30.6.2013 oli 10,9 % ja kunnallisveroprosentti 21 %. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Hämeenkyrö on vireä kunta, josta löytyy palveluita sekä luonnonläheisyyttä. Ruoka- paikkoja sekä ympäri vuoden auki olevia kahvioita kunnassa on noin 20. Frantsilan kehäkukka on ruoka- ja kahvilatoiminnan lisäksi kunnan suosituin matkailukohte. Kesäaikaan M/S Purimo niminen vesibussi seilaa Frantsilan kehäkukan ja Nokiaan kuuluvan Siuron väliä. (Maisematien www-sivut 2016.)

Hämeenkyröstä löytyy majoitusta moneen makuun. Majoittua voi hotelliin tai motelliin ja löytyy kunnasta useampikin tila, joka tarjoaa mahdollisuutta maatilamajoitukseen. (Maisematien www-sivut 2016.)

Hämeenkyrön kunnassa toimii lähes 1000 yritystä. Kunnan 100 % omistama Hämeenkyrön Yrityspalvelut Oy auttaa Hämeenkyröläistä yritystoimintaa vahvistamaan sekä monipuolistumaan. Kunnassa on myös työllisyyspalvelut. Työllisyyspalveluihin kuuluvat työpaja, kierrätyskeskus, starttipaja sekä etsivä nuorisotyö. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

1.2 Logistiikkaselvityksen tausta

1.2.1 Lähtökohdat

Hämeenkyrön kunnassa on valtuuston kokouksessa 20.6.2016 jätetty valtuustoaloite, logistiikkaselvityksen tekemisestä Hämeenkyrön kunnan kuljetuspalveluista. Aloitteen mukaan Hämeenkyrön kunnan tuottamat palvelut vaativat enenevässä määrin kuljetuksia. Näitä palveluita ovat muun muassa ruokapalvelut, tarvikehuolto, kotipalvelut, vanhusten ja vammaisten asiointiliikenne sekä oppilaskuljetukset. Aloitteen mukaan kuljetuskustannusten osuus kunnan menoista on merkittävä ja kuljetuskustannukset kasvavat yleistä kustannustasoa nopeammin. Aloitteessa syiksi tähän nähdään väestön ikääntyminen, alueellinen väestönkehitys sekä markkinaehtoisen joukkoliikenteen palvelutason heikentyminen. Aloitteen mukaan Hämeenkyrössä kuuluu esimerkiksi koulukuljetuksiin noin miljoona euroa vuodessa. (Paloranta henkilökohtainen tiedonanto 21.10.2016.)

1.2.2 Tavoitteet ja rajaukset

Logistiikkaselvityksen tarkoituksena on selvittää, pystytäänkö kuljetuksia järkevöittämään ja saamaan saamalla tätä kautta säästöä kunnalle sekä samalla vähentämään kunnan kuljetuksista aiheutuvien päästöjen määrää.

Jos kuljetuksia pystytään järkevöittämään yhdistämällä eri hallintoalueiden kuljetuksia, niin kunnan sisäiset hallintorajat eivät saa olla esteenä yhdistämisille.

Tämä selvitys koskee vain Hämeenkyrön kunnan tuottamia henkilökuljetuksiin ja ruokapalveluihin liittyviä kuljetuspalveluita. Logistiikkaselvityksen ulkopuolelle on rajattu kaikki muut Hämeenkyrön kunnan tuottamat kuljetuspalvelut, muun muassa kunnan teknisen palvelun tarvikehuollon kuljetukset. Logistiikkaselvityksen ulkopuolelle on tämän lisäksi rajattu myös kuljetuspalveluiden tiedonhallinta ja sen kehittäminen.

1.2.3 Tutkimuksenmenetelmät ja -aineisto

Jokaisella tutkimuksella on olemassa tarkoitus tai tehtävä. Se, mikä on tutkimuksen tarkoitus vaikuttaa tutkimusstrategiaan. Yleensä tutkimuksen tarkoitusta lähestytään neljän piirteen avulla. Nämä neljä piirrettä ovat kuvaileva, ennustava, selittävä sekä kartoittava. Samaan tutkimukseen voi kuulua yksi tai useampi tarkoitus sekä tarkoitus voi muuttua tutkimuksen aikana. Kuvailevassa tutkimuksessa esitetään tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tilanteista tai tapahtumista. Ennustava tutkimus ennustaa tapahtumia tai ilmiöstä johtuvia ihmisten toimintoja. Selittävä tutkimus hakee selitystä tilanteeseen tai ongelmaan sekä tunnistaa syy-seurausketjuja. Kartoittava tutkimus etsii tutkittavasta aiheesta uusia näkökulmia sekä pyrkii löytämään uusia ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2008, 133-135.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2008, 157.) Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonkeruuta sekä tutkimusaineiston kokoamista todellisista tilanteista. Kvalitatiivinen tutkimus suosii ihmisiä tiedon keruun lähteenä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotetaan omiin havaintoihin sekä kohderyhmän haastatteluihin. Haastateltava kohderyhmä valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on löytää odottamattomia seikkoja. Kvalitatiivinen tutkimus ei perustu teorian tai hypoteesien testaamiseen vaan tutkittavan materiaalin kokonaisvaltaiseen ja yksityiskohtaiseen tarkasteluun. (Hirsjärvi ym. 2008, 160.)

Tämä logistiikkaselvitys on kvalitatiivista kartoittavaa tutkimusta. Logistiikkaselvityksessä tutkittavia palveluita lähestytään käytännönläheisesti. Logistiikkaselvityksessä tutustutaan vuonna 2010 kunnassa tehtyyn Ramboll selvitys nimiseen selvitykseen Hämeenkyrön henkilökuljetuksista. Ramboll selvityksessä olevia tietoja käytetään tämän selvityksen tekemisessä. Logistiikkaselvityksessä tutustutaan myös kuhunkin kuljetuspalveluita käyttävään kunnan palveluun, sekä niiden käyttämiin kuljetuspalveluihin erikseen. Logistiikkaselvityksessä tutustutaan eri kuljetuspalveluiden tarjouspyyntöihin sekä voimassa oleviin sopimuksiin. Logistiikkaselvityksessä myös haastatellaan tarkkaan valittuja henkilöitä, kaikista selvityksen piiriin kuuluvista

kunnan palveluista sekä kuljetuspalveluita tuottavista kuljetusyrityksistä. Logistiikkaselvityksen menetelmiin kuuluu myös jalkautuminen kentälle näkemään, miten kuljetukset käytännössä toimivat.

2 KULJETUSTEN SUUNNITTELU JA YHDISTÄMINEN

2.1 Kuljetusten suunnittelu yleisesti

Oleellisia asioita kuljetuksissa ja kuljetusten suunnittelussa ovat kuljetusten toimivuus sekä kuljetuskustannukset.

Kuljetukset kattavat koko sivistyksen, aivan kuten valtimot ja laskimot kattavat ihmiskehon. Kuljetuspalveluiden avulla ihmiset pääsevät paikkoihin, joihin he haluavat mennä ja niiden avulla toimitetaan tavaroita sinne, missä ihmiset niitä tarvitsevat. (Gubbins 2007, 3.)

Kustannukset ovat syy, miksi hyvin toimiva joukkoliikenne kyetään ylläpitämään vain sellaisilla alueilla, joilla on paljon asiakkaita. Käytännössä se tarkoittaa, että paras hyöty joukkoliikenteestä saadaan suurissa kaupungeissa. Kaupungeissa joukkoliikenne on ihmisten ajankayton ja mukavuuden kannalta kilpailukykyinen oman auton käyttöön verrattuna. Usein on niin, että maaseutukunnissa kyetään tarjoamaan vain ihan välttämätön palvelutaso, muun muassa oppilaiden koulumatkoja silmällä pitäen. (Motivan www-sivut 2016.)

Riittämättömästä julkisen liikenteen palvelutasosta johtuen takseja käytetään kuntien kuljetustehtävissä hyvin monipuolisesti. Monissa kunnissa takseilla hoidetaan muun muassa asiointikuljetuksia, kutsu- eli palveluliikennettä, koululaiskuljetuksia, erityiskuljetuksia, pientavarakuljetuksia sekä kotipalvelukuljetuksia. Asiointikuljetuksilla kunta huolehtii, että asukkaat pääsevät kunnan palveluiden äärelle. Kutsu- eli palveluliikenne on kuljetusmuoto jolla on ennalta sovittu reitti ja aikataulu, mutta liikkuu reitillä vain, jos kyytejä on tilattu. Asiakkaat hoitavat tarvitsemansa kuljetustilaukset itse, suoraan palveluntarjoajalta. Koululaiskuljetukset ovat suuressa roolissa oppilaiden koulumatkojen kuljetuksissa. Suomessa taksit hoitavat päivittäin noin 40 000 lapsen koulukuljetukset. Erityiskuljetuksilla tarkoitetaan vammaiskuljetuksia. Vammaiskuljetus toimii ovelta ovelle periaatteella. Pientavarakuljetukset tarkoittavat kuljetuksia, joissa taksit hoitavat kirjeiden ja pienten pakettien kuljetuksia ovelta ovelle. Kotipalvelukuljetuksilla tarkoitetaan kuljetuksia, joita ovat esimerkiksi ateriakuljetukset ja avohoidon kuljetukset sekä mahdollisesti kotihoitajan tai kotisairaanhoidajan asiakaskäyntikuljetukset. (Suomen Taksiliiton www-sivut 2016.)

Alihankintakapasiteetin kustannusten ollessa selvästi korkeampia, kuin oman kapasiteetin kustannukset, on perusteltua hankkia omaa kapasiteettia aina 100 % käyttöasteeseen asti. Lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää ostokapasiteettia. (Karrus 2001, 115.)

Jotta kunnan kuljetuksia kyetään organisoimaan tehokkaasti niin, että samalla menot pysyvät hallinnassa, täytyy perustiedot kunnan kuljetuksista olla käytettävissä. Hyvillä perustiedoilla kyetään laskemaan yksikkökustannuksia eri kulkutavoilla, muun muassa €/matka, €/km tai suoritekertoja esimerkiksi matkaa/asiakas, km/asiakas. Edellä mainitut tiedot ovat tarpeen, kun tarkastellaan eri kuljetustapojen tehokkuutta sekä taloudellisuutta. Koordinoitua suunnittelua sekä hankintoja varten täytyy olla yksityiskohtaista tietoa muun muassa matkojen sekä tavarakuljetusten suuntautumisista ja aikatauluista niiden yhdistämismahdollisuuksista ja autojen kuljetuskapasiteeteista. (Suomen Kuntaliiton www-sivut 2015.)

Reittien suunnittelu ja toimitusten aikataulutus, eivät ole vähäpätöinen asia. Ne sisältävät suuria kustannuksia, vaikuttavat asiakkaisiin ja voivat aiheuttaa suurta päänvai-
vaa, jos niitä ei ole hoidettu asianmukaisesti. Käsitteellisesti ne eivät ole vaikeita ongelmia ymmärtää, mutta ne ovat haastavia ratkaista. (Coyle, Novack, Gibson & Bardi 2011, 81.)

2.2 Kuljetusten yhdistäminen

Kuljetusten yhdistämisessä tulee eteen reittioptimointi ja niin sanottu kauppamatkustajan ongelma. Kauppamatkustajan ongelmaa ratkaistaessa pyritään löytämään lyhin reitti ja/tai reitti, josta aiheutuu pienimmät kustannukset, kun käydään reitin jokaisessa solmupisteessä kertaalleen. (Suomen kuljetusoppaan www-sivut 2017.)

Sivulla 12 kuviossa 1 havainnollistetaan kauppamatkustajan ongelma.

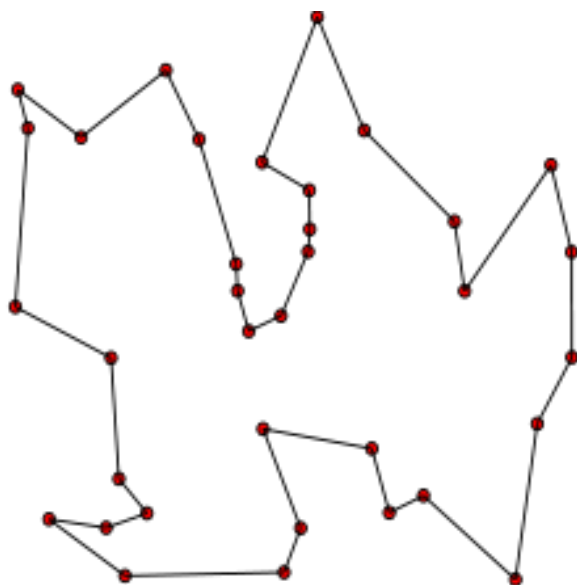
Kuljetusreittien optimoinnissa on tarkoituksena lyhin kokonaisajomatka ja kustannus. Jotta optimointi on mahdollista on tunnettava lähtöpaikat, käyntipaikat, eri paikkoihin kuljetettavat tavaramäärät, kuljetuskapasiteetti, kuljetuskaluston laatu sekä aikataulut. (Karrus 2001, 125.)

Kun nämä edellä mainitut tiedot ovat käytettävissä voidaan suunnitella kuljetusten yhdistämistä. Lisäksi suunniteltaessa kuljetusten yhdistämistä on otettava huomioon

muitakin tärkeitä asioita. Huomioon otettavia asioita ovat muun muassa, kuljetettavien henkilöiden ja/tai tavaroiden yhteensopivuus, kuljetuksiin tarvittava kuljetuskalusto sekä kuljetusreitit.

Voidaanko koululaisia ja ikäihmisiä tai koululaisia ja kehitysvammaisia tai ikäihmisiä ja kehitysvammaisia kuljettaa samaan aikaan samassa autossa. Onko kenelläkään palveluntarjoajalla kuljetuskalustoa, joka sopii esimerkiksi sekä henkilö- että ruoka-kuljetuksiin. Lisäksi mitä enemmän kuljetuksia pyritään yhdistämään, sitä enemmän tulee aikataulujen ja reittien yhteensovittamista.

Kuljetusten yhdistämisestä muodostuu reititysmuutoksia, jotka täytyy käydä tarkoin läpi. Reittien muuttamiset vaikuttavat väistämättä olemassa oleviin aikatauluihin.

Kuvio 1. Havainnollistettu kauppamatkustajan ongelma. (Wikipedian www-sivut 2017.)

3 KUNTIEN KULJETUSPALVELUIHIN VAIKUTTAVAT ASETUKSET JA LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Lain määrittämiset ja asetukset, jotka vaikuttavat kuntien kuljetuspalveluihin

3.1.1 Koulumatkat / perusopetuslaki 32 §

Perus- tai lisäopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, kun hänen koulumatkansa on yli 5 km pitkä. Esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, kun hänen koulumatkansa kotoa tai lasten päivähoitosta annetussa laissa tarkoitettu päivähoitopaikasta kouluun on pidempi kuin 5 km. Esi-, perus- tai lisäopetusta saavalla oppilaalla on myös oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, kun koulumatka on oppilaan ikä sekä muut olosuhteet huomioiden oppilaalle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen. Maksuttomaan koulukuljetukseen oikeutetun oppilaan päivittäinen koulumatka saa kestää odotuksineen maksimissaan 2,5 tuntia. 13 vuotta lukuvuoden alkaessa täyttäneen maksuttomaan koulukuljetukseen oikeutetun oppilaan koulumatka saa kestää maksimissaan 3 tuntia. Maksuttomaan koulukuljetukseen oikeutetulle oppilaalle on järjestettävä ohjattua toimintaa, kuljetuksen odottamisen ajaksi. (Finlexin www-sivut, 2016.)

Jos oppilas haluaa mennä ja hänet otetaan jonkin muuhun kuin perusopetuslain 6 § 2 momentin mukaiseen opetuksen järjestäjän osoittamaan kouluun, on huoltaja velvollinen järjestämään ja kustantamaan koulukuljetukset. (Finlexin www-sivut, 2016.)

3.1.2 Joukkoliikennelaki ja EU:n palvelusopimusasetus

Kansallisessa joukkoliikennelaissa (869/2009) sekä EU:n palvelusopimusasetuksessa (1370/2007) säädetään linja-autoliikenteen toimintaedellytykset. Ammattimainen maksua vastaan suoritettu henkilöiden kuljettamiseen vaaditaan aina joukkoliikennelain mukainen lupa. Linja-autoliikenteeseen liittyvän kansallisen lainsäädännön valmistelee liikenne- ja viestintäministeriö. (Linja-autoliiton www-sivut, 2017.)

Työaikalaisissa (9.8.1996/605) sekä ajo- ja lepoaikalaisissa (NAs (ETY) N:o 3820/85 ja 3821/85) määräävät linja-autonkuljettajan työaikaa. Nämä lait takaavat kuljettajille kohtuulliset työpäivien pituudet sekä lepoajat työvuorojen välillä. (Ahonen 2006, 70.)

3.1.3 Vammaispalvelulaki ja sosiaalihuoltolaki

Kunnan tulee järjestää vaikeavammaiselle henkilölle vähintään kohtuulliset kuljetuspalvelut tarvittavine saattajapalveluineen, jos henkilö ei vammansa tai sairautensa takia muuten kykene suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista. (Vammaispalvelulaki 380/1987, 8§)

Kotipalvelu on asumiseen, hoitoon sekä huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitämiseen, lastenhoitoon sekä kasvatukseen, asiointiin sekä muihin niin sanottuihin jokapäiväiseen elämiseen kuuluviin tehtäviin ja toimintoihin liittyvää suorittamista ja avustamista. Ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut ovat kotipalveluun sisältyviä tukipalveluita. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 19§)

3.1.4 Eviran ohjeet ruokakuljetuksille

Jotta elintarvikkeet eivät saastu on kuljetusvälineet ja/tai säiliöt, joita käytetään elintarvikkeiden kuljettamiseen pidettävä puhtaina sekä hyvässä kunnossa. Jos muunlainen lastien kuljetus saattaa aiheuttaa saastumista, ei ajoneuvojen kuljetuspohjia ja/tai säiliöitä saa käyttää muuhun kuin elintarvikkeiden kuljettamiseen. Jos kuljetusvälineissä ja/tai säiliöissä kuljetetaan samanaikaisesti elintarvikkeiden lisäksi muuta, on tuotteet pidettävä selvästi erillään. Tarvittaessa kuljetusvälineet tulee olla sellaisia, että elintarvikkeet pysyvät määrättyssä lämpötilassa ja lämpötilaa kyetään tarkkailemaan. (Eviran ohje 16025/4, 71.)

4 SELVITYKSEEN KUULUVAT KUNNAN PALVELUT

4.1 Koulukuljetukset

Hämeenkyrön kunnassa on lukuvuonna 2016-2017 viisi vuosiluokkien 0-6 koulua. Koulut ovat Heinijärven koulu, Kirkonkylän koulu, Kyröskosken koulu, Mahnalan koulu sekä Pinsiön koulu. Tämän lisäksi kunnassa on Yhteiskoulu, jossa opiskelevat vuosiluokkien 7-9 oppilaat. Yhteiskoulun kanssa samassa kiinteistössä on F. E. Sillanpään lukio. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Koulukuljetukset koskevat koulukuljetuksen kriteerit täyttäviä esi- ja perusopetuksen oppilaita. Koulukuljetusten periaatteet Hämeenkyrön kunnassa on hyväksynyt sivistyslautakunta 16.3.2011. Jokaisen oppilaan oikeus on päästä kotinsa lähimpään tai kulkuyhteyksien perusteella tarkoituksen mukaisempaan kouluun, jonne hänet kyetään ottamaan. Jos oppilas haluaa mennä jonnekin muuhun, kuin opetuksen järjestäjän osoittamaan kouluun ja hänet voidaan ottaa sinne, on oppilaan huoltajan velvollisuus järjestää ja kustantaa kuljetukset. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Kunnan kustantaman koulukuljetuksen kriteereitä ovat koulumatkan pituus, koulumatkan vaarallisuus sekä koulumatkan vaikeus tai rasittavuus, Koulumatkan pituus mitataan kotipiportilta koulunportille lyhintä jalankulkureittiä pitkin. Oppilas on oikeutettu koulukuljetukseen matkan pituuden perusteella seuraavasti:

- esikoululaiset ja 1.-3. luokkalaiset matkaa 3 km
- 4.-9. luokkalaiset matkaa 5 km

Koulukuljetuksia ei järjestetä ovelta ovelle, vaan kuljetus järjestetään lähimpään tienhaaraan, linja-autopysäkille tai muuhun vastaavaan turvalliseen paikkaan. Kuljetusoppilaat velvoitetaan kulkemaan omatoimisesti kuljetusreitille, kun kotoa on matkaa kuljetusreitille enintään:

- esikoululaisilla ja 1.-3. luokkalaisilla yli 1 km
- 4.-6. luokkalaisilla yli 2 km
- 7.-9. luokkalaisilla yli 3 km

Kun oppilaan koulumatka tai osa siitä on vaarallinen, on kunnan velvollisuus järjestää kuljetus vaaralliselle koulumatkan osuudelle tai korvata huoltajalle koulumatkakustannuksia. Koulumatkan turvallisuuden arviointi tapahtuu Koululiitu-ohjelmaa

käyttäen. Koululiitu-ohjelma käyttää lähtötietonaan Tiehallinnon tierekisteriaineistoa. Koulumatkan vaarallisuuden arvioinnissa suurimmat kriteerit ovat liikennemäärä ja nopeusrajoitukset. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Koulumatkan vaikeuden tai rasittavuuden perusteella suoritettava kuljetuksen järjestäminen edellyttää asiantuntijan lausuntoa kuljetus tarpeesta. Tapauksesta riippuen asiantuntija voi olla esimerkiksi lääkäri tai psykologi. Asiantuntijan lausunnossa on oltava kuljetustarpeen syy sekä ajanjakso ja niiden perustelut sekä se millä kuljetusmuodolla kuljetus tulee suorittaa. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Ensisijaisesti koulukuljetuksiin käytetään olemassa olevaa julkista liikennettä. Kuljetuksia täydennetään kunnan järjestämällä linja-auto tai taksireiteillä. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

4.2 Ruokapalvelut

Hämeenkyrön kunnan ruokapalvelut muodostuvat neljässä valmistuskeittiössä valmistettavista ruoista sekä niiden kuljetuksista ruokailupaikoille. Valmistuskeittiöitä ovat Yhteiskoulun keittiö, monitoimikeskus Sillan keittiö, Kyröskosken koulun keittiö sekä terveyskeskuksen keittiö. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Yhteiskoulun keittiöstä ruokakuljetuksien kohteina ovat Mahnalanympäristökoulu sekä Pinsiön koulu. Monitoimikeskus Sillan keittiöstä ruokaa kuljetetaan Sasin päiväkodille. Kyröskosken koulun keittiöstä ruokakuljetukset suuntaavat Heinijärven koululle ja päiväkodille sekä Koskilinnan päiväkodille. Terveyskeskuksen keittiössä valmistettuja ruokia kuljetetaan Työpaja ja Toimintakeskukseen, Pähkinäpolkuun, Jaakonkotiin sekä Kotorinteelle. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Valmistuskeittiöt eivät ole pelkästään ruoan kuljetuksia varten perustettuja valmistuskeittiöitä, vaan niiden yhteydessä myös ruokaillaan. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016)

4.3 Kotihoito

Hämeenkyrön kunnassa kotihoidon palvelut muodostuvat neljän palvelun kokonaisuudesta. Näitä palveluita ovat kotisairaanhoido, kotipalvelu, kotiin annettavat tukipalvelut sekä omaishoidontuki. Kotihoidon palveluihin oikeutettuja ovat sellaiset

henkilöt, jotka tarvitsevat apua ja tukea selvitäkseen henkilökohtaisista päivittäisistä askareistaan muun muassa peseytymiseen, pukeutumiseen, lääkehooltoon sekä ruokahuoltoon ja asiointiin liittyvistä toimista. Kotihoito voi olla joko tilapäistä tai säännöllistä palvelua. Säännöllinen palvelu on hinnoiteltu kuukausimaksun mukaan ja tilapäinen palvelu kertakäyntimaksun mukaan. Kotihoito palvelun työtä tekevät sairaanhoitajat, terveydenhoitajat sekä lähi- ja kodinhoitajat. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Kotihoidon palveluihin Hämeenkyrön kunnassa kuuluvia tukipalveluita ovat ateriapalvelu eli jos asiakkaan toimintakyky edellyttää, niin hänelle toimitetaan lämpimät ateriat kotiin. Kylvetyspalvelu kuuluu myös Hämeenkyrön kunnan kotihoidon palveluiden tukipalveluihin. Tukipalveluita on myös omaishoidontuki. Omaishoidontukea maksetaan vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaissairaana henkilön omaiselle, hoidettavan kotona tapahtuvasta hoidosta ja huolenpidosta. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

4.4 Kehitysvammaisten työpalvelu

Hämeenkyrön kunnassa kehitysvammaisten palveluilla tuetaan kehitysvammaisia henkilöitä sekä heidän perheitään. Palveluiden tarkoitus on auttaa edistämään kehitysvammaisen henkilön omatoimista selviytymistä käytännön suorituksissa sekä edistämään itsenäistymistä ja ympäristöönsä sopeutumista. Hämeenkyrön kunnassa on jokaiselle kehitysvammopalveluiden piirissä olevalle henkilölle laadittu palvelusuunnitelma asiakkaan ja hänen lähipiirinsä kanssa. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Hämeenkyrön kunnan toimintakeskuksessa Eteläntie 2, järjestetään aikuisille kehitysvammaisille ohjattua työtoimintaa. Toimintaa on arkipäivisin ja päivittäin toimintakeskuksessa käy noin 24 kehitysvammaista henkilöä. Toimintakeskuksessa yrityksille tehdään erilaisia alihankintatöitä, muun muassa kokoonpanoa sekä pakkaustehtäviä. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Päivätoiminnassa vaikeavammaisille henkilöille tarjotaan virikkeellistä käsillä tekemistä., musiikin, elämysten sekä peruskunnosta huolehtimisen muodossa. Päivätoi-

minnassa käy päivittäin 7-9 henkilöä. Lisäksi sekä työ- että päivätoiminnasta osallistutaan erilaisiin retkiin sekä tapahtumiin. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

4.5 Palveluliikenne

Palveluliikenne on Hämeenkyrön kunnan tuottama palvelu, jota saa käyttää kuka tahansa kuljetuspalvelua tarvitseva. Hämeenkyrön kunta on tehnyt sopimuksen palveluliikenteen kuljetuksista liikennöitsijän kanssa. Kuljetukset suoritetaan noin 14 hengen palvelubussia käyttäen. Palvelubussia pystyy käyttämään myös pyörätuolilla liikkuva matkustaja. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Palveluliikenne on asiakkaiden käytössä maanantaista perjantaihin kello 8.30 – 14.00 välillä. Kuvassa 1 on kullekin päivälle olemassa olevat ohjeelliset reitit suuntaa antavine aikatauluineen.

Ajoreitit	
Palveluliikenteen ohjeelliset reitit:	
Ma	PINSIÖ – METSÄKULMA – SASI – SARKKILA (klo 8.00 – 9.45, paluukuljetus klo 11.30 – 13.00)
Ti	PENTINMAA – ÄKÖNMAA – LAVAJÄRVI (klo 8.00 - 9.45, paluukuljetus klo 11.15 – 13.00)
Ke	VAIVIA – KOSTULA - OSARA (klo 8.00 – 9.00, paluukuljetus klo 11.15 – 12.30)
To	JUMESNIEMI – KIERIKKALA – HEINIJÄRVI - HAUKIJÄRVI (klo 8.00 – 9.45, paluukuljetus klo 11.15 – 13.00)
Pe	KÖHKÖRÖ – VESAJÄRVI – KINTUS – KAPIO – KUUSTENLATVA (klo 8.00 – 9.45, paluukuljetus klo 11.15 – 13.00)

Kuva 1. Palveluliikenteen ohjeelliset reitit.

Näiden kyliltä suoritettavien kuljetusten välillä sekä ohessa palvelubussilla hoidetaan myös keskustan palveluliikennettä. Kyliltä suoritettavassa kuljetuksessa on mahdollista tulla Hämeenkyrön keskustaan ja palata kylille takaisin päivätoiminnan iltapäiväkuljetuksessa. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Palveluliikenteen käyttäminen perustuu etukäteen tehtyyn tilaukseen. Asiakkaiden on soitettava tilaukset pääsääntöisesti haluttua kuljetusta edeltävänä päivänä. Kuljetukset tilataan soittamalla palvelubussin kuljettajalle. Liikennöitsijä järjestee suoritettavat ajot tilausten mukaan. Kuvassa 1 oleva reittiaikataulu on siis ohjeellinen. Tarvittaessa palveluliikenteen asiakkaat haetaan ja viedään niin sanotusti portailta portaille. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Asiakkaalta peritään palveluliikenteen käytöstä linja-autoliikenteen mukainen maksu. Vapaakortilla palveluliikenteen käyttö on maksutonta vaikeavammaisten kuljetuspalveluun sekä sosiaalihuoltolain mukaisiin kuljetuspalveluihin oikeutetuilla asiakkailla. Jos edellä mainituilla henkilöillä on saattaja välttämätön, niin häneltäkään ei peritä kuljetuksesta maksua. Asiakkaan käyttämät palveluliikenteen kuljetukset vähennetään hänelle muilla perusteilla myönnettyjen kuljetuspalvelumatkojen määrästä. (Hämeenkyrön www-sivut 2016.)

Kuvassa 2 näkyvät voimassa olevat joukkoliikenteen hinnat. Kyseessä on voimassa oleva hinnasto, vaikka siinä on vuosiluku 2014.

Julkisen joukkoliikenteen voimassa olevat hinnat 1.7.2014	
0 – 6 km	3,30 €
7 – 9 km	3,60 €
10 – 12 km	3,90 €
13 – 16 km	4,70 €
17 – 20 km	5,50 €
21 – 25 km	6,10 €
26 – 30 km	6,80 €
31 – 35 km	7,40 €
36 – 40 km	8,20 €
41 – 45 km	9,30 €
46 – 50 km	10,10 €

Kuva 2. Voimassa olevat joukkoliikenteen hinnat.

5 TARJOUSPYYNNÖT JA SOPIMUKSET

5.1 Koulukuljetukset

5.1.1 Koulukuljetusten tarjouspyyntö

Koulukuljetusten tarjouspyynnön kohteita ovat:

Kohteet 1.1-1.7	Koululaisten kuljetukset
Kohde 2	Linja-autovuoro: Kyröskoski-Hämeenkyrö-Kyröspohja-Kierikkala-Haukijärvi
Kohde 3	Lavajärven alueen koulukuljetukset
Kohde 4	Linja-autovuorot: Kinustie, Takamaantie
Kohde 5	Linja-autovuorot: Vesajärventie (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Koululaisten kuljetus kohteet 1.1-1.7 ovat seuraavat:

Kohde 1.1	Heinijärvenkoulun koulukuljetukset
Kohde 1.2	Kirkonkylän koulun koulukuljetukset
Kohde 1.3	Kyröskosken koulun koulukuljetukset
Kohde 1.4	Mahnalan koulun koulukuljetukset
Kohde 1.5	Pinsiön koulun koulukuljetukset
Kohde 1.6	Yhteiskoulun koulukuljetukset
Kohde 1.7	Muut koulukuljetukset (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Kukin edellä mainittu kohde pitää sisällään oppilaskuljetusreittejä eri suuntiin ja reittien kuljetettavien oppilaiden määrät ovat muutamasta oppilaasta useampaan kymmeneen oppilaaseen.

Tarjouksen tekevällä palveluntarjoajalla täytyy olla ennen sopimuksen tekemistä ostoliikenteen harjoittamiseen oikeuttava lupa. Jos palveluntarjoajat tekevät tarjouksen tarjousyhteenliittymänä, tulee kaikilla siihen osallisilla olla voimassa oleva liikennelupa. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Tarjouksessaan on tarjouksen jättävän liikennöitsijän mainittava millaisella ja miten varustetulla kalustolla hän aikoo kuljetukset suorittaa. Kuljetuskaluston tulee täyttää kuljetuskapasiteetiltaan sekä muilta osin tarjottavan kohteen vaatimukset. Kuljetuskaluston on muun muassa täytettävä asetettujen päästötasojen vähimmäistasot (EURO-luokka) sekä kaikki Suomen lakien, asetusten ja viranomaismääräysten henkilökuljetukseen käytettävälle kalustolle asetetut vaatimukset. Palveluntarjoaja vastaa siitä, että kalustoa on riittävästi kuljetusten hoitamiseksi häiriöttömästi. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Palveluntarjoaja saa ottaa kyytiin muitakin, kuin kunnan kustantamaan oppilaskuljetukseen oikeutettuja koululaisia, mutta heidän matkustamisestaan ei saa tulla kunnalle lisäkustannuksia.

Tarjouspynnössä asetetut ehdot täyttävien tarjousten kesken ratkaistaan tarjouskilpailu halvimman hinnan mukaisesti. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

5.1.2 Koulukuljetusten sopimukset

Kohteiden 1.1-1.7 tarjouskilpailun voitti Hämeenkyrön – Kyröskosken taksiasemat. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Hämeenkyrön – Kyröskosken taksiasemien kanssa ostoliikennesopimuksen, kyseisten reittien koululaisten kuljettamisesta sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Länsilinjat Oy voitti tarjouskilpailun perusteella Mahnalan koulun kuljetuksista Äkönmaan ja Sarkkilan suunnan reitin kuljetukset, Kierikkalan Linja-autovuoron, Lavajärven alueen koulukuljetukset sekä linja-autovuorot Kinustie – Takamaa sekä Vesajärventie ja Särkijärventie. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Länsilinjat Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen, kyseisistä koululaiskuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Taksi- ja tilausliikenne Ketola Oy voitti tarjouskilpailun perusteella Mahnalan koulun kuljetuksista Maisematien ja Siurontien suunnan reittien kuljetukset, Pinsiön koulun kuljetuksista Mäkelä-Haavistontie ja Pentinkulmantien suunnan reitin sekä Metsäkulmantien-Okslammin tien suunnan reitin, Yhteiskoulun kuljetuksista Okslammin kulma-VT3 pysäkki kuljetukset sekä Svenska Samskolan, Tampere (liityntä

pysäkille) kuljetukset. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Taksi- ja tilausliikenne Ketola Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen, kyseisistä koululaiskuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Taksipalvelu Seija Halonen voitti tarjouskilpailun perusteella koululaisten kuljettamisen kohteeseen Liisanpuiston koulu, Tampere. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Taksipalvelut Seija Halosen kanssa ostoliikennesopimuksen Liisanpuiston koulu, Tampere koululaiskuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Tilausliikenne Are Oy voitti tarjouskilpailun perusteella Heinijärven koulun kuljetuksista Kyröspohjantien sekä Jumesniementien suuntien reitit, Haukijärven-, Hahmajärven- ja Viidanojantien suunnan reitin sekä Harjukankaan-, Sillanpään- ja Salmeluksentien suunnan reitin sekä Yhteiskoulun kuljetuksista Jumesniemi-Heinijärven koulun pysäkki kuljetukset. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Tilausliikenne Are Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen kyseisistä koululaiskuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Paloranta sähköpostiviesti 24.10.2016.)

Tarkemmat sopimuksien sisällöt hintatietoineen löytyvät salassa pidettävistä ostoliikennesopimuksista. Tarvittaessa sopimuksien sisältöä käytetään työssä kokonaisuutena niin, etteivät yksittäiset sopimuksien sisällön tiedot tule näkyviin.

5.2 Ruokapalvelut

5.2.1 Ruokapalveluiden tarjouspyyntö

Ruokapalveluiden tarjouspyynnön kohteita ovat:

- Kohde 1 Yhteiskoulun keittiöstä kuljetettavat ruoat
- Kohde 2 Monitoimikeskus Sillan keittiöstä kuljetettavat ruoat
- Kohde 3 Kyröskosken koulun keittiöstä kuljetettavat ruoat
- Kohde 4 Terveyskeskuksen keittiöstä kuljetettavat ruoat (Lähtenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Tarjouksessaan on tarjouksen jättävän liikennöitsijän mainittava millaisella ja miten varustetulla kalustolla hän aikoo kuljetukset suorittaa. Kaluston on muun muassa täytettävä asetettujen päästötasojen vähimmäistasot (EURO-luokka). Palveluntarjoaja vastaa siitä, että kalustoa on riittävästi kuljetusten hoitamiseksi häiriöttömästi. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Tarjouspyynnössä asetetut ehdot täyttävien tarjousten kesken ratkaistaan tarjouskilpailu pisteytysmenetelmällä. Valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisuudessa huomioon otetaan hinta (0-80 pistettä) sekä tarjottavan palvelun laatutekijät (0-20 pistettä). Kunkin kohteen edullisin tarjoushinta saa 80 hintapistettä. Muiden tarjousten hintapisteeet lasketaan kaavalla, edullisimman tarjouksen hinta jaettuna kyseisen tarjouksen hinnalla ja kerrottuna 80 hintapisteellä. Laatutekijöiden pisteytykseen vaikuttavat palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemus vastaavanlaisista kuljetuksista (maksimisaan 15 pistettä) sekä kaluston ikä (maksimisaan 5 pistettä).

Pisteytys palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemuksen osalta toteutetaan seuraavasti:

- Yli 6 vuotta kokemusta 15 laatupistettä
- 5-6 vuotta kokemusta 12 laatupistettä
- 4-5 vuotta kokemusta 9 laatupistettä
- 3-4 vuotta kokemusta 6 laatupistettä
- 2-3 vuotta kokemusta 4 laatupistettä
- 1-2 vuotta kokemusta 2 laatupistettä (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Kaluston ikä tarjouksen jättöhetkellä pisteytetään seuraavasti:

- kaluston ikä alle 3 vuotta 5 laatupistettä
- kaluston ikä alle 5 vuotta 3 laatupistettä (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

5.2.2 Ruokapalveluiden sopimukset

Kohteiden 1 ja 2 tarjouskilpailun voitti Posti Oy. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Posti Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen, kyseisten reittien ruokien kuljettamisesta sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Kohteen 3 tarjouskilpailun voitti Laiskajaakon Taksi. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Laikajaakon Taksin kanssa ostoliikennesopimuksen, kyseisten reittien ruokien kuljettamisesta sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Kohteen 4 tarjouskilpailun voittanut palveluntarjoaja ei halunnut tehdä kohteesta ostoliikennesopimusta. Tästä johtuen, Hämeenkyrön kunta teki kyseisen kohteen tarjouskilpailussa toiseksi tulleen Posti Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen, reitin ruokien kuljettamisesta sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2019. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 21.11.2016.)

Tarkemmat sopimuksien sisällöt hintatietoineen löytyvät salassa pidettävistä ostoliikennesopimuksista. Tarvittaessa sopimuksien sisältöä käytetään työssä kokonaisuutena niin, etteivät yksittäiset sopimuksien sisällön tiedot tule näkyviin.

5.3 Kotihoito

5.3.1 Kotihoidon tarjouspyyntö

Kotihoidon tarjouspyyntö koskee ikäihmisten päivätoiminnan kuljetuksia sekä ikäihmisten ruokapalvelukuljetuksia. Näiden lisäksi samassa tarjouspyynnössä pyydetään palveluntarjoajilta tarjouksia palveluliikenteen sekä kehitysvammaisten päivätoiminnan ja työpajatoiminnan kuljetuksiin. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouspyynnössä kotihoitoa koskevat kohteet ovat:

Kohde 1	Ikäihmisten päivätoiminnan kuljetukset ja palveluliikenne
Kohteet 4.1 ja 4.2	Ruokakuljetukset (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kohteen 1 tarjouspyyntö sisältää ikäihmisten päivätoimintakuljetusten lisäksi myös kaikille avoimen palveluliikenteen kuljetuksia koskevan tarjouspyynnön. Ikäihmisten päivätoiminnan kuljetukset tapahtuvat ennen ja jälkeen palveluliikenteen kuljetuksia. Kuljetukset suoritetaan aamulla 7:00-8:30 ja iltapäivällä 14:30-17:00 välillä. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kohteen 4.1 ruokien valmistuspaikka on terveystieteiden keskuksen keittiö. Ruokakuljetuksen jakelualue on karkeasti rajaten Kyröskosken taajama sekä Lavajärven suunta. Tarjouspyyntöhetken reitin pituus on noin 60 km päivässä ja asiakkaita noin 30 henkilöä. Kohteen 4.2 ruokien valmistuspaikka on myös terveystieteiden keskuksen keittiö. Ruokakuljetusten karkeasti rajattu jakelualue on Kirkonkylän taajama sekä Pinsiön ja Mahnalan suunnat. Tarjouspyyntöhetken reitin pituus on noin 90 km päivässä ja asiakkaita reiteillä on noin 40 henkilöä. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouksen tekevällä palveluntarjoajalla täytyy olla ennen sopimuksen tekemistä voimassaoleva ostoliikenteen harjoittamiseen oikeuttava lupa. Ei vaadita ruokakuljetuksissa. Jos palveluntarjoajat tekevät tarjouksen tarjousyhteistyönä, tulee kaikilla siihen osallisilla olla voimassa oleva liikennelupa. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouksessaan on tarjouksen jättävän liikennöitsijän mainittava millaisella ja miten varustetulla kalustolla hän aikoo kuljetukset suorittaa. Kuljetuskaluston tulee täyttää kuljetuskapasiteetiltaan sekä muilta osin tarjottavan kohteen vaatimukset. Kuljetuskaluston on muun muassa täytettävä asetettujen päästötasojen vähimmäistasot (EURO-luokka) sekä kaikki Suomen lakien, asetusten ja viranomaismääräysten henkilökuljetukseen käytettävälle kalustolle asetetut vaatimukset. Palveluntarjoaja vastaa siitä, että kalustoa on riittävästi kuljetusten hoitamiseksi häiriöttömästi. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouspyynnössä asetetut ehdot täyttävien tarjousten kesken ratkaistaan tarjouskilpailu pisteytysmenetelmällä. Valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisuudessa huomioon otetaan hinta (0-80 pistettä) sekä tarjottavan palvelun laatutekijät (0-20 pistettä). Kunkin kohteen edullisin tarjoushinta saa 80 hintapistettä. Muiden tarjousten hintapisteet lasketaan kaavalla, edullisimman tarjouksen hinta jaettuna kyseisen tarjouksen hinnalla ja kerrottuna 80 hintapisteellä. Laatutekijöiden pisteytykseen vaikuttavat palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemus vastaavanlaisista kuljetuksista (maksimisaan 15 pistettä) sekä kaluston ikä (maksimisaan 5 pistettä).

Pisteytys palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemuksen osalta toteutetaan seuraavasti:

- Yli 6 vuotta kokemusta 15 laatupistettä
- 5-6 vuotta kokemusta 12 laatupistettä
- 4-5 vuotta kokemusta 9 laatupistettä
- 3-4 vuotta kokemusta 6 laatupistettä
- 2-3 vuotta kokemusta 4 laatupistettä
- 1-2 vuotta kokemusta 2 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kaluston ikä tarjouksen jättöhetkellä pisteytetään seuraavasti:

- kaluston ikä alle 3 vuotta 5 laatupistettä
- kaluston ikä alle 5 vuotta 3 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

5.3.2 Kotihoidon sopimukset

Ikäihmisten päivätoimintakuljetukset ja palveluliikenne tarjouskilpailun voitti Tilausliikenne Atro Vuolle Oy. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Tilausliikenne Atro Vuolle Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen kyseisistä kuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2018. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Ikäihmisten kotiin jaettavien ruoka-annosten kuljettamisen tarjouskilpailun voitti Laiskajaakon Taksi. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Laiskajaakon Taksin kanssa ostoliikennesopimuksen kyseisistä ruoka-annosten kuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2018. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarkemmat sopimuksien sisällöt hintatietoineen löytyvät salassa pidettävistä ostoliikennesopimuksista. Tarvittaessa sopimuksien sisältöä käytetään työssä kokonaisuutena niin, etteivät yksittäiset sopimuksien sisällön tiedot tule näkyviin.

5.4 Kehitysvammaisten työpalvelu

5.4.1 Kehitysvammaisten työpalvelun tarjouspyyntö

Kehitysvammaisten työpalvelun tarjouspyyntö koskee kehitysvammaisten päivätoiminnan sekä työpajatoiminnan kuljetuksia. Näiden lisäksi samassa tarjouspyynnössä pyydetään palveluntarjoajilta tarjouksia ikäihmisten päivätoiminnan kuljetuksiin ja ikäihmisten ruokapalvelukuljetuksiin sekä palveluliikenteen kuljetuksiin. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kehitysvammaisten työpalvelun tarjouspyynnön kohteita ovat:

Kohde 2 Kehitysvammaisten päivätoiminnan kuljetukset

Kohde 3 Työpajatoiminnan kuljetukset

Kohteen 2 kuljetukset ovat pääasiallisesti lyhyitä taajama siirtymisiä. Kuljetettavien asiakkaiden määrä vaihtelee päivittäin viidestä seitsemään. Kuljetusten tarve on viitenä päivänä viikossa, maanantaista perjantaihin. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kohteen 3 kuljetukset ovat myös pääasiallisesti lyhyitä taajama siirtymisiä. Kuljetettavien asiakkaiden määrä vaihtelee kolmesta viiteen. Kuljetusten tarve on viitenä päivänä viikossa, maanantaista perjantaihin. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouksen tekevällä palveluntarjoajalla täytyy olla ennen sopimuksen tekemistä voimassaoleva ostoliikenteen harjoittamiseen oikeuttava lupa. Tarjouksessaan on tarjouksen jättävän liikennöitsijän mainittava millaisella ja miten varustetulla kalustolla hän aikoo kuljetukset suorittaa. Kuljetuskaluston tulee täyttää kuljetuskapasiteetiltaan sekä muilta osin tarjottavan kohteen vaatimukset. Kuljetuskaluston on muun muassa täytettävä asetettujen päästötasojen vähimmäistasot (EURO-luokka) sekä kaikki Suomen lakien, asetusten ja viranomais määräysten henkilökuljetukseen käytettävälle kalustolle asetetut vaatimukset. Palveluntarjoaja vastaa siitä, että kalustoa on riittävästi kuljetusten hoitamiseksi häiriöttömästi. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouspyynnössä asetetut ehdot täyttävien tarjousten kesken ratkaistaan tarjouskilpailu pisteytysmenetelmällä. Valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisuudessa huomioon otetaan hinta (0-80 pistettä) sekä tarjottavan

palvelun laatutekijät (0-20 pistettä). Kunkin kohteen edullisin tarjoushinta saa 80 hintapistettä. Muiden tarjousten hintapisteet lasketaan kaavalla, edullisimman tarjouksen hinta jaettuna kyseisen tarjouksen hinnalla ja kerrottuna 80 hintapisteellä.

Laatutekijöiden pisteilyyn vaikuttavat palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemus vastaavanlaisista kuljetuksista (maksimissaan 15 pistettä) sekä kaluston ikä (maksimissaan 5 pistettä).

Pisteitys palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemuksen osalta toteutetaan seuraavasti:

- Yli 6 vuotta kokemusta 15 laatupistettä
- 5-6 vuotta kokemusta 12 laatupistettä
- 4-5 vuotta kokemusta 9 laatupistettä
- 3-4 vuotta kokemusta 6 laatupistettä
- 2-3 vuotta kokemusta 4 laatupistettä
- 1-2 vuotta kokemusta 2 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kaluston ikä tarjouksen jättöhetkellä pisteilytetään seuraavasti:

- kaluston ikä alle 3 vuotta 5 laatupistettä
- kaluston ikä alle 5 vuotta 3 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

5.4.2 Kehitysvammaisten työpalvelun sopimukset

Työpajatoiminnan kuljetukset tarjouskilpailun voitti Laiskajaakon Taksi. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Laiskajaakon Taksin kanssa ostoliikennesopimuksen, työpajatoiminnan kuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2018. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kehitysvammaisten päivätoiminnan kuljetukset tarjouskilpailun voitti Taxi Jouni Wallius. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Taxi Jouni Walliuksen kanssa ostoliikennesopimuksen, kehitysvammaisten päivätoiminnan kuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2018. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarkemmat sopimuksien sisällöt hintatietoineen löytyvät salassa pidettävistä osto-liikennesopimuksista. Tarvittaessa sopimuksien sisältöä käytetään työssä kokonaisuutena niin, etteivät yksittäiset sopimuksien sisällön tiedot tule näkyviin.

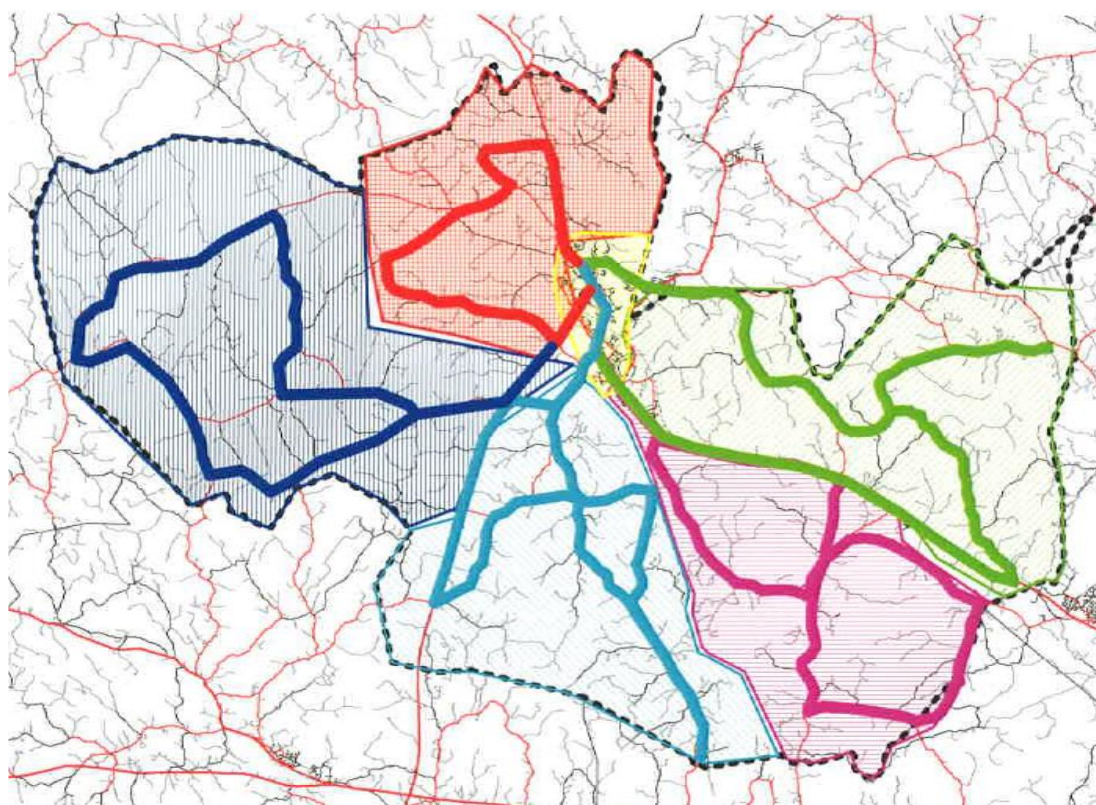
5.5 Palveluliikenne

5.5.1 Palveluliikenteen tarjouspyyntö

Palveluliikenteen tarjouspyyntö on sisällytetty, kotihoitoon kuuluvaan ikäihmisten päivätoimintakuljetusten tarjouspyyntöön. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016)

Kuvassa 3 esitetään palveluliikenteen toiminta-alueet sekä ohjeelliset reitit.

Palveluliikenne on kaikille avointa etukäteistilaukseen perustuvaa palveluliikennereitin mukaista asiakkaiden kuljettamista. Kullekin päivälle on olemassa ohjeellinen reitti aikatauluineen.

Kuva 3. Palveluliikenteen toiminta-alueet ja ohjeelliset reitit. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Kyliltä suoritettavien kuljetusten välisenä aikana ja ohessa sama palveluliikenteen auto hoitaa keskustan palveluliikennettä. Keskustan palveluliikennettä hoidetaan noin 10:15-11:45 sekä 13:30-14:30 välisenä aikana.

Tarjouksen tekevällä palveluntarjoajalla täytyy olla ennen sopimuksen tekemistä voimassaoleva ostoliikenteen harjoittamiseen oikeuttava lupa. Tarjouksessaan on tarjouksen jättävän liikennöitsijän mainittava millaisella ja miten varustetulla kalustolla hän aikoo kuljetukset suorittaa. Kuljetuskaluston tulee täyttää kuljetuskapasiteetiltaan sekä muilta osin tarjottavan kohteen vaatimukset. Kuljetuskaluston on muun muassa täytettävä asetettujen päästötasojen vähimmäistasot (EURO-luokka) sekä kaikki Suomen lakien, asetusten ja viranomaismääräysten henkilökuljetukseen käytettävälle kalustolle asetetut vaatimukset. Palveluntarjoaja vastaa siitä, että kalustoa on riittävästi kuljetusten hoitamiseksi häiriöttömästi. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarjouspyynnössä asetetut ehdot täyttävien tarjousten kesken ratkaistaan tarjouskilpailu pisteytysmenetelmällä. Valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisuudessa huomioon otetaan hinta (0-80 pistettä) sekä tarjottavan palvelun laatutekijät (0-20 pistettä). Kunkin kohteen edullisin tarjoushinta saa 80 hintapistettä. Muiden tarjousten hintapisteeet lasketaan kaavalla, edullisimman tarjouksen hinta jaettuna kyseisen tarjouksen hinnalla ja kerrottuna 80 hintapisteellä. Laatutekijöiden pisteytykseen vaikuttavat palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemus vastaavanlaisista kuljetuksista (maksimissaan 15 pistettä) sekä kaluston ikä (maksimissaan 5 pistettä).

Pisteytys palveluntarjoavan yrityksen ja sen henkilökunnan kokemuksen osalta toteutetaan seuraavasti:

- Yli 6 vuotta kokemusta 15 laatupistettä
- 5-6 vuotta kokemusta 12 laatupistettä
- 4-5 vuotta kokemusta 9 laatupistettä
- 3-4 vuotta kokemusta 6 laatupistettä
- 2-3 vuotta kokemusta 4 laatupistettä
- 1-2 vuotta kokemusta 2 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Kaluston ikä tarjouksen jättöhetkellä pisteytetään seuraavasti:

- kaluston ikä alle 3 vuotta 5 laatupistettä

- kaluston ikä alle 5 vuotta 3 laatupistettä (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

5.5.2 Palveluliikenteen sopimus

Ikäihmisten päivätoimintakuljetukset ja palveluliikenne tarjouskilpailun voitti Tilausliikenne Atro Vuolle Oy. Hämeenkyrön kunta on tehnyt Tilausliikenne Atro Vuolle Oy:n kanssa ostoliikennesopimuksen kyseisistä kuljetuksista sopimuskauden ajalle 1.8.2016 – 31.7.2018. (Kyröjoki sähköpostiviesti 22.11.2016.)

Tarkempi sopimuksen sisältö hintatietoineen löytyy salassa pidettävästä ostoliikennesopimuksesta. Tarvittaessa sopimuksen sisältöä käytetään työssä kokonaisuutena niin, etteivät yksittäiset sopimuksen sisällön tiedot tule näkyviin.

6 HAASTATTELUT JA RAMBOLLIN SELVITYS

6.1 Haastattelut

Haastattelut ja niissä esiin tulevat asiat käydään tässä raportissa pääsääntöisesti läpi yhteenvetona niin, etteivät yksittäiset lausuntojen antajien nimet tule esille. Tämä käytäntö johtuu siitä, että osa haastateltavista ei halua nimensä tulevan esille raportissa. Muutamien haastateltavien kommentteja on heidän nimellään ja tähän olen saanut heidän kirjallisen suostumuksensa.

Haastattelut on suoritettu henkilökohtaisina haastatteluina kasvotusten sekä sähköpostitse lähetetyillä kysymysviesteillä. Haastattelukysymykset esitettiin tarkkaan valituille, selvitykseen kuuluvien palvelualuejen edustajille sekä kaikille kuljetuspalveluiden tarjoajille, joilla on voimassa oleva kuljetussopimus Hämeenkyrön kunnan kanssa. Sähköpostikysymykset ovat nähtävänä tämän raportin liiteosuudessa, liite 1 ja liite 2.

Kokonaisuudessaan haastateltavat ovat tyytyväisiä kuljetuspalveluihin. Kunnan palvelualuejen edustajien mielestä, heidän palvelualaansa koskevat kuljetukset toimivat palveluntuottajien toimesta moitteettomasti. Palvelun laatu on korkea! Näkemyksenä on, että myös asiakkaat ovat täysin tyytyväisiä. Palveluntarjoajat hoitavat palvelut todella asiakaslähtöisesti muun muassa auttavat tarvittaessa, huolipuhelu tarvittaessa sekä asiakkaan poissaolon selvittäminen.

Periaatteellisella tasolla, heillä ei ole mitään kuljetusten yhdistämistä vastaan. Kysymymerkiksi kohoaa aikataulujen yhteensovittaminen sekä se että esimerkiksi tulee huomioida kuljetuskalustossa tarvittava tila ikäihmisen apuvälineille.

Kuljetusten yhdistämisestä Annamaija Korhonen kehitysvammaisten työpajalta on sitä mieltä että niitä voidaan yhdistää, jos aikataulut sekä muut asiat saadaan toimimaan. Hän mainitsee, ettei hänen mielestään kuljetusten yhdistäminen ole aikataulullisesti mahdollista. Hän tuo myös esille seikan, että heidän asiakkailleen kuljetusten yhdistämisestä tuskin on ongelmaa, mutta muilla voi olla totuttelemista. Kokonaisuudessaan hän on tyytyväinen nykyiseen käytäntöön sekä palveluntarjoajaan, jonka kanssa toiminta on erittäin toimivaa ja joustavaa. (Korhonen sähköpostiviesti 8.2.2017.)

Jennileena Lähteenmäki ruokapalveluista on sitä mieltä, että tällä hetkellä kaikki toimii hyvin ja suunnitellusti. Hän ei näe tarpeita kuljetusten uudelleen järjestelylle. Hän tuo myös esille seikan, että on ollut itse mukana tekemässä kilpailutusta ja näin ollen saanut omat näkemyksensä hyvin huomioiduiksi. Suunniteltaessa ruokakuljetusten yhdistämistä henkilökuljetuksiin tulee huomioida, että ruokakuljetuksia säätelee Eviran omavalvontaohjeistus. Ohjeistuksen mukaan samassa tilassa ei voi kuljettaa ihmisiä ja ruokaa. Jos ruoka- ja henkilökuljetuksia halutaan yhdistää, tulee kuljetuskalustossa olla erilliset tilat kummallekin. Viime kädessä toimintaa valvovat terveystarkastajat. (Lähteenmäki sähköpostiviesti 9.2.2017.)

Palveluntarjoajat ovat myös muutamaa poikkeusta lukuunottamatta tyytyväisiä olemassa olevaan käytäntöön, eivätkä näe muutostarpeita.

Länsilinjat Oy:stä Kari Keinonen kertoo, että he aloittivat kuljetukset nykyisessä muodossa viime syksynä. Lähtökohtaisesti hän pitää nykyisiä reittejä ja aikatauluja järkevinä. Selvänä puutteena hän mainitsee lukiolaisten ja osin ammattikoululaisten viimeisen vuoron puuttumisen. Hänen mukaansa nykyinen iltakyydin puuttuminen tarkoittaa sitä, että kunnalta jäävät myös aamukyydin tulot uupumaan. Hän ehdottaa keskustelua kunnan kanssa aiheesta ja siitä, kuinka kohtuullisin kustannuksin he voisivat lisävuoroja tuottaa. (Keinonen sähköpostiviesti 8.2.2017.)

Atro Vuolle Oy:n toimitusjohtaja Anne Salonen sanoo, että he ovat alkanet ajaa Hämeenkyrön kunnan palveluliikennettä ja ikäihmisten päivätoiminnankuljetuksia elokuussa 2016. Heillä on vuodesta 1998 alkaen kokemusta palveluliikenteen kuljetusten hoitamisesta Tampereen kaupungille. Tällä kokemuksella, joka heille on muodostunut Hämeenkyrön kunnan kyseisistä kuljetuksista, on niissä heidän mielestään paljon korjattavaa aikataulutuksen sekä markkinoinnin osalta. (Salonen henkilökohtainen tiedonanto 27.2.2017.)

Aikataulutuksen osalta palveluliikenteen ja ikäihmisten päivätoiminnan kuljetukset menevät osittain päällekkäin. Tarjouspyynnössä kaluston määrä ja vaatimus on, 1 kappale vähintään 1 + 8-paikkaisia palveluliikenteeseen soveltuvia autoja. Atro Vuolle Oy:llä on Hämeenkyrössä käytössä palveluliikenteeseen soveltuva 1 + 16-paikkainen auto, jotta he kykenevät hoitamaan kuljetukset. Hämeenkyrön kunta maksaa Atro

Vuolle Oy:lle 8 tunnin korvauksen/päivä sopimuksen mukaisella hinnalla, mutta Atro Vuolle Oy:llä menee lähes päivittäin aikaa kuljetusten suorittamiseen 9 tuntia. Tulee ymmärtää, että kuljettaja tekee muutakin kuin vaan ajaa reitit läpi. Tarjouspyynnön palvelukuvauksessa sanotaan muun muassa, että kuljettajan tehtäviin kuuluu matkustajien avustaminen autoon ja autosta pois sekä esimerkiksi ostoskassien kantaminen jääkaapille saakka. (Salonen henkilökohtainen tiedonanto 27.2.2017.)

Nyt, kun ikäihmisten päivätoimintaa ollaan Hämeenkyrön kunnassa lisäämässä, tulee aikataulut katsoa kokonaan uudelleen. Saattaa olla, että ikäihmisten päivätoiminnan ja palveluliikenteen kuljetuksia on mahdotonta suorittaa samalla autolla. (Salonen henkilökohtainen tiedonanto 27.2.2017.)

Palveluliikenteen tarjouspyynnön palvelukuvaus osassa mainitaan, että tähän kohteeseen sisältyy optio apuauton käyttöönottamisesta sopimuskauden aikana päivätoiminnan laajentuessa. Salonen on halukas tekemään yhteistyötä Hämeenkyrön kunnan kanssa ikäihmisten päivätoiminnan sekä palveluliikenteen kuljetusten suunnitteluun sekä markkinointiin liittyen. (Salonen henkilökohtainen tiedonanto 27.2.2017.)

6.2 Rambollin selvitys 2010

Hämeenkyrön kunnassa on tehty vuonna 2010 selvitys, jonka nimi on Hämeenkyrön henkilökuljetukset. Tämä on ollut suunnittelutyö Hämeenkyrön kunnan henkilökuljetusten kehittämiseksi. Työryhmään kuuluivat Hämeenkyrön kunnan eri palvelualueiden asiantuntijat, sekä konsulttina Ramboll Finland Oy:stä diplomi-insinööri Pekka Vähätörmä. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Tässä vuonna 2010 tehdyssä selvityksessä on tutkittu ja pyritty kehittämään samoja asioita, mitkä kuuluvat tähän työllä olevaan selvitykseen. Tämä antaa mahdollisuuden verrata heidän tekemäänsä työtä ja kehitysehdotuksien toteutumista kunnan nykytilanteeseen.

Kyseiselle Rambollin selvitykselle asettuja tavoitteita olivat:

- Kokonaiskuvan muodostaminen Hämeenkyrön kunnan henkilökuljetusten toimivuudesta sekä kehitysehdotusten tekeminen mahdollisiin ongelmiin.

- Kehittää palvelualueiden välistä henkilökuljetuksiin liittyvää yhteistyötä ja saada tätä kautta aikaiseksi säästöjä ja/tai parempaa palvelua.
- Palveluliikenteen toiminnan kehittäminen haja-asutusalueilla sekä koulujen loma-aikoina.
- Kehittää erityisryhmien liikkumismahdollisuutta sekä minimoida erilliskuljetusten tarve pyrkimällä esteettömään joukkoliikenteeseen.
- Uusien kuljetusten kilpailuttamiseksi tarvittavien hankinta-asiakirjojen laatiminen. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Selvityksen mukaan Hämeenkyrön henkilökuljetusten toimintaympäristö on muuttunut muun muassa linja-autoliikenteen tarjonnan vähentymisen ja kouluverkon muutosten takia. Selvityksen mukaan, myös ikäihmisten tarvitsemien kuljetusten kysyntä on kasvanut. Hämeenkyrön kunnan yksi keskeisiä linjauksia on pitää koko kunta asuttuna, mikä edellyttää toimivien ja esteettömien joukkoliikenneyhteyksien turvaamisen koko kunnan alueella, myös koulujen loma-aikoina. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Rambollin selvityksen yhteenvedossa esitettyjä päätelmiä ja kehittämismahdollisuuksia.

Selvityksen aikana eri palvelualojen kuljetukset tuntevista henkilöistä perustetun työryhmän kannattaa jatkaa toimintaansa selvitystyön päättymisen jälkeenkin. Jatkossa työryhmän tehtävänä on valvoa, että Rambollin selvityksen jälkeen kilpailutetut kuljetukset palvelevat mahdollisimman hyvin eri palvelualueiden tarpeita. Seuranta on tärkeää, koska muuten ei osata tehdä tarvittavia muutoksia tarpeiden muuttuessa. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Työryhmän tehtäviä voisivat olla muun muassa:

- Eri palvelualojen kuljetustietojen (kuljetettavat, aikataulut ja reitit) hallinta.
- Yhteydenpito taksi- ja linja-autoyrittäjiin.
- Palveluliikenteen ylläpito
- Kaikille avoimista liikenteistä tiedottaminen

- Kaikille avoimen liikenteeseen liittyvän tuen hakeminen ELY-keskukselta. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Kuljetukset tuntevista henkilöistä perustettu työryhmä ei ole kokoontunut selvityksen teon jälkeen työryhmämuodossa. Kilpailutusta varten kokoonnuttiin aika lailla samalla kokoonpanolla, mutta ei työryhmä nimisenä. Tuo asia on siis unohtunut, mutta ehkä sille ei ole ollut tarvettakaan. (Paloranta sähköpostiviesti 15.3.2017.)

Lukujärjestykset ovat koulukustannuksien kustannustehokkuden tärkein kulmakivi. Koulujen alkamis- ja päättymisajat tulee olla tiedossa hyvissä ajoin ennen kouluvuoden alkua ja ne on sovittava kuljetusten toteuttamisen kannalta järkevästi. Selvityksen mukaan nämä asiat on huomioitu Hämeenkyrössä hyvin. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Jotta asiat pysyvät kunnossa jatkossakin, on Ramboll selvitykseen listattu reunaehdot kuljetusten näkökulmasta.

- Lukujärjestykset tulee olla laadittuna ainakin alkamis- ja päättymisaikojen osalta ennen kesälomia, eikä vasta koulun alkaessa. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun kuljetusten kilpailuttaminen on ajankohtaista. Jos ei ole tiedossa kuljettavien määrää sekä sitä mistä ja mihin aikaan kuljetuksia tarvitaan, niin on todennäköistä, että lopputulos ei ole kovinkaan järkevä ja edullinen.
- Varsinkin 7-9 vuosiluokkien osalta tulee minimoida alkamis- ja päättymisaikojen määrä, koska heidän kuljetusmatkansa ovat keskimääräistä pidempiä. Näitä kuljetuksia hoidetaan linja-autoilla ja ne eivät voi toimia kustannustehokkaasti, jos alkamis- ja päättymisajat vaihtelevat eri päivinä ja eri aikoina vuodesta.
- Eri koulujen alkamisaikoja tulee porrastaa niin, että sama kalusto kykenee osallistumaan useamman koulun kuljetuksiin.
- Lukujärjestyksen laadinnassa tulee huomioida välikuljetusten minimoiminen. Tämä tulee huomioida erityisesti kouluissa, joissa on vain vähän kuljetusoppilaita. Tarvittaessa on voitava järjestää odotustunteja, jos se vähentää välikuljetusten tarvetta.

- Niissä kouluissa, joissa on paljon kuljetusoppilaita, on tarkoituksenmukaisempaa ajaa tietty reitti kahteen eri aikaan, kuin samanaikaisesti kahdella eri autolla. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Rambollin selvityksen mukaan Hämeenkyrön kunnassa oli lukuvuonna 2010-2011 lukion ja yhteiskoulun lisäksi 8 peruskoulua. Vuonna 2009 peruskoululaisten ja lukio-
laisten kuljetukset kustansivat Hämeenkyrön kunnalle noin 592 000 euroa. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Kouluilla valmistettavista aterioista Ramboll selvityksessä mainitaan valmistuspaikkoina kyröskosken koulu, Yhteiskoulu, Kirkonkylän koulu, Pinsiön koulu, Mahnalan koulu sekä Heinijärven koulu. Kouluilla valmistetaan lähinnä päiväkoteihin kuljetettavat ateriat. Koulujen loma-aikoina pienempien koulujen keittiöt ovat suljettuina ja silloin niiden aterioiden valmistus tapahtuu suurempien koulujen keittiöissä. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Rambollin selvityksessä sanotaan, että ikäihmisten liikkumiselle tulee tarjota vaihtoehtoja, joista he voivat valita elämäntilanteeseensa sopivimman vaihtoehdon. Kunnan järjestettävissä olevat vaihtoehdot ovat palveluliikenne, sosiaalihoitolainmatkat sekä vammaispalvelulainmatkat. Jos vaihtoehtoja ei ole, joutuvat kuljetuspalveluita tarvitsevat henkilöt hakeutumaan välittömästi omatoimisen liikkumisen vaikeuduttua kunnan kannalta kalleimman eli vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden käyttäjiksi. Kun kuljetukset hoidetaan yksilökuljetuksina, nousevat kustannukset huomattavasti. Kunnissa, näitä yksilömatkoista johtuvia kustannuksia on pyritty minimoimaan vaatimalla, että matkat tulee tilata hyvissä ajoin ennakoon, jotta niitä kyetään yhdistämään. Tällainen järjestely toimii tiheään asutussa kaupunkiympäristössä, mutta pienemmissä kunnissa yhdistelyllä saavutetut kustannussäästöt, eivät välttämättä riitä kattamaan, edes ennakkotilausjärjestelystä aiheutuvia kustannuksia. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Rambollin selvityksessä todetaan, että palveluliikenne on tehokkain tapa hillitä sosiaalipalveluiden järjestämien kuljetusten kustannusten tarpeetonta kasvua. Palveluliikenne ei poista sosiaalihoitolain ja vammaispalvelulain matkojen tarvetta, mutta

muodostaa vaihtoehdon niiden rinnalle. Palveluliikenne on tavanomaista joukkoliikennettä laadukkaampaa, kaikille avointa liikennettä. Palveluliikenteessä on panostettu perinteistä joukkoliikennettä enemmän henkilökohtaiseen palveluun sekä liikuntarajoitteisten kulkumahdollisuuksiin. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Ikääntyvä väestö tulee jatkossa tarvitsemaan entistä enemmän perinteistä joukkoliikennettä henkilökohtaisempaa palvelua, joka toimii tarvittaessa ovelta ovelle periaatteella. Ikäihmisten ja liikuntaesteisten kulkumahdollisuuksia kyetään järjestämään palveluliikenteellä laajemmalle joukolle ja yksilökuljetuksia edullisemmin. Ikääntyvän väestön kotona asumisen tukeminen kattavilla kuljetuspalveluilla on pitkällä aikavälillä kunnan kannalta taloudellinen ratkaisu. Esimerkiksi laitoshoidosta säästettävillä kustannuksilla kyetään ylläpitämään joukkoliikennepalveluita koko väestölle sekä lisäksi vaikuttamaan myönteisesti erityisryhmien elämänlaatuun. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

7 TULOKSET, JATKOTUTKIMUS KOHTEET JA TULOSTEN ARVIOINTI

7.1 Tulokset

On tosiasia, että Hämeenkyrön kunnassa ovat kuljetuskustannukset lisääntyneet. Valtuustoaloitteessa mainitaan, että esimerkiksi koulukuljetuksiin kuluu Hämeenkyrössä noin 1 000 000 euroa. Tämä on varmasti paikkansa pitävä tieto, mutta se ei kerro koko totuutta.

Rambollin selvityksessä mainitaan, että vuonna 2009 peruskoululaisten ja lukiolaisten kuljetukset kustansivat Hämeenkyrön kunnalle noin 592 000 euroa. Rambollin selvityksestä käy myös ilmi, että Hämeenkyrössä toimi tuolloin lukion ja yhteiskoulun lisäksi 8 alakoulua. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Nyt lukuvuonna 2016-2017 Hämeenkyrössä toimii lukion ja yhteiskoulun lisäksi 5 alakoulua. Lisäksi Pinsiön alakoulu lopettaa toimintansa kevään 2018 jälkeen. (Paloranta sähköpostiviesti 15.3.2017)

Lopetettuja alakouluja ovat Lavajärven koulu, Jumesniemen koulu sekä Kaipion koulu. Nämä kaikki lopetetut koulut sijaitsivat eripuolilla kuntaa, lähes kunnan rajalla. On itsestään selvää, että koulukuljetuskustannukset lisääntyivät, kun näiden lopetettujen koulujen oppilaita aloitettiin kuljettamaan jäljelle jääneisiin kouluihin.

Nyt ei olekaan järkevää tuijottaa pelkästään kasvaneita kuljetuskustannuksia, vaan asioita on kyettävä katsomaan suurempana kokonaisuutena. Paljonko Hämeenkyrö on säästänyt ja säästää sekä saanut tuloa, kun kyseiset koulut lopetettiin. Huomioon otettavia seikkoja ovat muun muassa mahdollisista koulurakennusten myynnistä saadut tulot, koulurakennusten ylläpidosta säästetyt menot sekä mahdollisista henkilöstövähennyksistä saadut säästöt.

Tulee myös huomioida, että kuljetuskustannuksien yksikköhinnat ovat nousseet ja näin ollen kuljetuksia ei toteuteta nykyään samalla hinnalla, kuin vuonna 2009.

Kun nämä huomioidaan laskelmassa, niin ei 400 000 euron koulukuljetuskustannusten lisäys olekaan enää niin suuri, kuin miltä ensin näyttää.

Koulukuljetusten kustannukset tulevat nousemaan entisestään, kun Pinsiön koulu lakkaa olemasta ja Pinsiön alueen oppilaita aloitetaan kuljettamaan Mahnalan koululle.

Ruokakuljetuksissa on samanlainen tilanne. Koulujen lopettamisesta johtuen sekä jostain muusta syystä on koulujen yhteydessä olevien valmistuskeittiöiden määrä vähentynyt vuonna 2010 olleesta kuudesta, nykyiseen kahteen koulujen yhteydessä olevaan valmistuskeittiöön. Valmistuskeittiöiden vähentymisestä johtuen ruokien kuljettaminen on lisääntynyt.

Tässä kannattaa tehdä samanlainen laskelma, kuin koulukuljetuksissa. Paljonko kunta on säästänyt sekä säästää, kun valmistuskeittiöitä on vähennetty. Huomioon otettavia asioita muun muassa mahdollisesta kiinteistön myynnistä saadut tulot, kiinteistön hoidosta säästetyt menot sekä mahdolliset henkilöstövähennyksistä saadut säästöt.

Näillä koulujen ja valmistuskeittiöiden lopettamispäätöksillä kunnassa on tietoisesti tai tiedostamatta nostettu kuljetuksiin meneviä kustannuksia.

Kotihoito on myös tärkeä osa Hämeenkyrön kunnan palveluita. Rambollin selvityksessä mainitaan, että ikääntyvän väestön kotona asumisen tukeminen kattavilla kuljetuspalveluilla on pitkällä aikavälillä kunnan kannalta taloudellinen ratkaisu. Esimerkiksi laitoshoidosta säästettävillä kustannuksilla kyetään ylläpitämään joukko-liikennepalveluita koko väestölle sekä lisäksi vaikuttamaan myönteisesti erityisryhmien elämänlaatuun.

Kun nyt katsotaan asiaa suurempana kokonaisuutena huomataan, että loppujen lopuksi kuljetuskustannukset ovat kannattava sijoitus kunnan kannalta.

Kehitysvammaisten työpalvelun kuljetukset ovat myös tärkeä osa kunnan palveluita ja nykyiseen käytäntöön sekä palveluntarjoajaan ollaan todella tyytyväisiä. En näe mitään kustannuserusteista tai muutakaan syytä, että kehityspalveluiden työpalvelun kuljetuksia yhdistettäisiin muihin kuljetuksiin.

Hämeenkyrön kunnan eri palvelualojen kuljetukset ovat kaikki mielestäni organisoitu ja aikataulutettu niin, ettei niiden yhdistämiselle löydy järkeviä keinoja. Jos ajatellaan, että joitain kuljetuksia yhdistettäisiin, muodostuu niistä todella suuria aikataulullisia ongelmia ja palvelun taso laskee huomattavasti. Merkittäväksi seikaksi, joka on kuljetusten yhdistämisen esteenä muodostuu myös se, että kuljetukset kulkevat todella hajallaan ympäri laajaa Hämeenkyröä. Näiden hajallaan olevien kuljetusten yhdistäminen toisiinsa ei ole kustannustehokkaasti mahdollista.

Palveluliikenne on heikosti markkinoitu kaikkien kuntalaisten käytössä oleva kuljetuspalvelu. Palveluliikennettä käyttää kunnassa vain todella harva joukko asiakkaita. Syyksi tähän näen sen, ettei suurin osa kuntalaisista edes tiedosta, että heillä olisi mahdollisuus palveluliikenteen käyttöön.

Ramboll selvitykseen vuonna 2010 perustettiin Hämeenkyrön kunnassa kuljetustyöryhmä. Selvityksessä mainitaan, että kuljetustyöryhmän kannattaa jatkaa toimintaansa Ramboll selvityksen jälkeenkin.

Yhdeksi tärkeäksi tehtäväksi työryhmälle nähdään valvoa, että Rambollin selvityksen jälkeen kilpailutetut kuljetukset palvelevat mahdollisimman hyvin eri palvelualueiden tarpeita. Seuranta on tärkeää, koska muuten ei osata tehdä tarvittavia muutoksia tarpeiden muuttuessa. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Hieno ja tärkeä ajatus, mutta toteutus jäi tekemättä.

7.2 Kehitysideat

Hämeenkyrön kunta maksaa ruokakuljetusten hoitamisesta ulkopuolisille palveluntarjoajille. Hämeenkyrön kunnan kannattaa pohtia ruokakuljetusten itsenäistä hoitamista. Tähän tehtävään soveltuu kunnassa toimiva työttömien työpaja.

Esimerkiksi Porin kaupungin ruokakuljetukset hoitaa nuorten työpaja. Porin kaupungin nuorten työpajan sivuilla sanotaan, "me kuljetetaan teidän muksujen sopat ja iltapäivisin paperit selluksi". Kuljettajat kuljettavat ruokaa kaupungin keskuskeittiöltä kouluihin, päiväkoteihin sekä hoivakoteihin. Kuljettajat hoitavat myös arkisto- ja keräyspaperin kuljettamisen jatkokäsittelyyn. Pääsääntöisesti kuljettajat toimivat pareitain. Aikaisempaa koulutusta ei vaadita, vaan työkaverit hoitavat perehdytyksen. (Porin kaupungin www-sivut 2017.)

Jatkotutkimus kohteeksi ehdotan edellä mainittua ruokakuljetusten hoitamisen siirtämistä kunnan työpajan toimintaan. Siitä muodostuu jonkin verran käyttökuluja sekä toiminnan perustamiskuluja muun muassa kaluston osalta. Vastaavasti voidaan todeta, että nykyisellä käytännöllä kunta maksaa koko ruokakuljetustoiminnan pyörittämi-

sestä ulkopuolisille palveluntarjoajille. Kun työpaja hoitaisi ruokakuljetukset, niin rahaa pyöritettäisiin kunnan sisällä ja samalla työpajalla työskentelevät työttömät saisivat todella tärkeää ja järkevää tekemistä.

Ehdotan myös, että Ramboll selvityksessä mainittu kuljetustyöryhmä perustetaan uudelleen ja siihen nimetään vastuhenkilö. Kannattaa myös ennakkoon päättää montako kertaa vuodessa kuljetustyöryhmä ”kokoontuu” käsittelemään asioita. Nimetty vastuhenkilö vastaa siitä, että ”kokoontumiset” pidetään. Tämä kuljetustyöryhmän toiminta ei vie siihen kuuluvien henkilöiden työajasta paljoakaan, jos se toteutetaan nykypäivän tekniikalla eli verkkopalaverina. Kuljetustyöryhmä luo samalla avoimuutta ja yhteishenkeä kunnan eri palvelualojen välille. Oli selvästi havaittavissa, että kunnassa on tiedonkulussa parannettavaa. Osa palvelualojensa vastuhenkilöistä näki ensimmäistä kertaa oman palvelualueensa tarjouspyynnöt ja sopimukset, kun sai ne käsiinsä tämän logistiikkaselvityksen tekemisen aikana.

Rambollin selvityksessä mainitaan, että Hämeenkyrön kunnan yksi keskeisiä linjauksia on pitää koko kunta asuttuna, mikä edellyttää toimivien ja esteettömien joukko-liikenneyhteyksien turvaamisen koko kunnan alueella, myös koulujen loma-aikoina. (Paloranta sähköpostiviesti 16.1.2017.)

Palveluliikenteeseen tulee Hämeenkyrön kunnassa panostaa enemmän. Ehdotan, että Hämeenkyrön kunta tarttuu Atro Vuolle Oy:n toimitusjohtaja Anne Salosen ehdotukseen yhteistyöstä ikäihmisten päivätoiminnan kuljetuksien ja palveluliikenteen markkinointiin sekä aikataulutuksen suunnitteluun liittyen.

7.3 Tulosten arviointi

Logistiikkaselvityksen tarkoituksena oli selvittää, löytyykö keinoja selvitykseen kuuluvien kuljetusten järkevöittämiseksi niin, että kunnan kuljetuksiin kuluvia menoja saadaan vähennettyä. Aikaisempaan vuonna 2010 tehtyyn Hämeenkyrön henkilökuljetukset nimiseen Ramboll selvitykseen ja kaikkiin selvitykseen kuuluviin palvelu-aloihin, niiden tarjouspyyntöihin ja voimassa oleviin sopimuksiin tutustumalla sekä haastatteluin että kentälle jalkautumalla saadun näkemyksen myötä kykenin saamaan kokonaiskuvan syistä ja seurauksista.

Lähtemääni sähköpostihaastatteluun vastasi vain 46% haastateltavista. Vastanneiden määrä on pettymys, mutta logistiikkaselvityksen lopputulokseen ei sillä kuitenkaan ole kovinkaan suurta merkitystä.

Haastatteluita suurempi merkitys logistiikkaselvityksen lopputuloksen muodostumisessa oli kunnassa tehdyillä koulujen ja valmistuskeittiöiden lopettamispäätöksillä.

Jatkotutkimuskohteissa olevat asiat, eivät ole kovinkaan merkittäviä säästötuojia kunnan kannalta, mutta sitäkin merkittävimpiä palvelutason sekä me hengen nostattajia.

Näen, että tässä logistiikkaselvityksessä saadut tulokset ovat hyvin perusteltuja ja oikeita.

8 YHTEENVETO

Opinnäytetyön aiheena oli tehdä logistiikkaselvitys Hämeenkyrön kunnan tuottamista kuljetuspalveluista. Raportin alussa esiteltiin toimeksiantaja ja logistiikkaselvityksen taustat, asetettiin selvityksen tavoitteet ja rajaukset sekä käytiin läpi tutkimusmenetelmät ja -aineisto. Logistiikkaselvityksen perimmäisenä tarkoituksena oli selvittää löytyykö keinoja kustannussäästöihin kuljetuksissa sekä mahdollisesti pienentämään kuljetuksista aiheutuvia päästöjä.

Raportin teoriaosuudessa käytiin yleisellä tasolla läpi kuljetusten suunnittelua ja yhdistämistä. Teoriaosuudessa perehdyttiin myös kuntien kuljetuspalveluihin vaikuttavaan lainsäädäntöön sekä asetuksiin. Raportissa esiteltiin tähän selvitykseen kuuluvat Hämeenkyrön kunnan palvelualueet ja niiden tarjouspyynnöt sekä voimassa olevat kuljetussopimukset. Raportissa esiteltiin myös kunnassa aikaisemmin vuonna 2010 tehty Hämeenkyrön henkilökuljetukset niminen Ramboll selvitys.

Haastattelut suoritettiin sekä sähköpostikyselyn avulla että henkilökohtaisina haastatteluina. Haastattelutulokset esitettiin muutamaa poikkeusta lukuunottamatta yhteenvetona, koska kaikki haastateltavat eivät halunneet nimensä tulevan esille raportista. Selvityksessä tutustuttiin kuhunkin palvelualueeseen ja niiden käyttämiin kuljetuspalveluihin erikseen.

Tehtyjen haastatteluiden sekä aiheeseen liittyvän muun perehtymisen avulla muodostettiin näkemys kokonaisuudesta sekä eri palvelualueiden kuljetuksista erikseen.

Logistiikkaselvityksessä saatu lopputulos saattaa tulla joillekin yllätyksenä, mutta uskon ja toivon, että tämä selvitys auttaa kunnan päättäjiä ymmärtämään asiat suurempana kokonaisuutena.

LÄHTEET

- Ahonen, M. 2006. Linja-autonkuljettajan käsikirja. 2. p. Jyväskylä: PainoPorras Oy
- Coyle, J., Novack, R., Gibson, B., Bardi, E. 2011. Management of transportation. 7. p. South-Western Cengage Learning
- Eviran ohje 16025/4. 2015. Evira: Elintarvikehygieniayksikkö. Viitattu 21.2.2017. <https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/lomakkeet-ja-ohjeet/elintarvikkeet/elintarvikehuoneistot/ohje-ilmoitettujen-elintarvikehuoneistojen-elintarvikehygieniasta-20.8.2015-netti.pdf>
- Finlexin www-sivut. Viitattu 1.1.2017. <http://www.finlex.fi>
- Gubbins, E. 2007. Managing transport operations. 3. uud. p. KoganPage
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. p. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Hämeenkyrön www-sivut. Viitattu 18.12.2016. <http://www.hameenkyro.fi>
- Karrus, K. 2001. Logistiikka. Helsinki: WSOY
- Keinonen, K. Hallintojohtaja, Länsilinjat Oy. Tampere. Sähköposti 8.2.2017
- Korhonen, A. 2017. Kehitysvammatyönohjaaja, Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 8.2.2017
- Kyröjoki, L. 2016. Palveluliikenne sosiaalityöntekijä, Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 22.11.2016
- Linja-autoliiton www-sivut. Viitattu 14.1.2017. <http://www.linja-autoliitto.fi>
- Lähtenmäki, J. 2016. Ruokapalvelupäällikkö, Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 21.11.2016
- Lähtenmäki, J. 2017. Ruokapalvelupäällikkö, Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 9.2.2017
- Maisematien www-sivut. Viitattu 31.12.2016. <https://maisematie.fi>
- Motivan www-sivut. Viitattu 1.1.2017. <http://www.motiva.fi>
- Paloranta, T. Talousjohtaja, Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Henkilökohtainen tiedonanto 21.10.2016
- Paloranta, T. Talousjohtaja. Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 24.10.2016
- Paloranta, T. Talousjohtaja. Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti 16.1.2017

Paloranta, T. Talousjohtaja. Hämeenkyrön kunta. Hämeenkyrö. Sähköposti
15.3.2017

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 8.3.2017. <https://www.pori.fi>

Salonen, A. Toimitusjohtaja, Aatro Vuolle Oy. Ylöjärvi. Henkilökohtainen tiedonanto
27.2.2017

Sosiaalihuoltolaki 2014. L 2014/1301 muutoksineen.

Suomen kuljetusoppaan www-sivut. Viitattu 16.1.2017. <http://www.kuljetusopas.com>

Suomen Kuntaliiton www-sivut. 2015. Viitattu 14.1.2017. <http://www.kunnat.net>

Suomen Taksiliiton www-sivut. Viitattu 1.1.2017. <http://www.taksiliitto.fi>

Vammaispalvelulaki. 1987. L 3.4.1987/380 muutoksineen.

Wikipedian www-sivut. Viitattu 21.2.2017. <https://en.wikipedia.org>

Kunnan palveluksessa oleville sähköpostihaastateltaville lähetetyt kysymykset:

- Oletteko tyytyväisiä palvelualueenne koskeviin kunnan järjestämiin kuljetuspalveluihin?
  - Jos ette ole, niin miksette ole?
- Voidaanko mielestänne palvelualueenne kuljetuksia yhdistää muihin kuljetuksiin?
- Näkemyksenne henkilö- ja ruokakuljetusten yhdistämisestä?
- Näettekö tarpeita tai mahdollisuuksia kuljetusten uudelleen järjestelyyn?
  - Jos näette, niin millaisia?
- Lisäksi, halutessanne voitte kertoa vapaamuotoisesti muuta aiheeseen liittyvää.

Kuljetussopimuksen omaaville palveluntarjoajille lähetetyt sähköpostihaastattelu kysymykset:

- Ovatko kuljetussopimusten mukaiset reitit mielestänne järkeviä?
  - Jos eivät mielestänne ole, niin miten haluaisitte niitä muuttaa?

- Ovatko kuljetussopimusten mukaisten reittien aikataulut mielestänne järkeviä?
  - Jos eivät mielestänne ole, niin miten haluaisitte niitä muuttaa?

- Mielipiteenne siitä, että kuljetussopimusten mukaisiin kuljetuksiin yhdistettäisiin muita kuljetuksia? (Esimerkiksi, voidaanko mielestänne henkilö- ja ruokakuljetuksia yhdistää).

- Näettekö tarpeita tai mahdollisuuksia kuljetusten uudelleen järjestelyyn?
  - Jos näette, niin millaisia?

- Lisäksi, halutessanne voitte kertoa vapaamuotoisesti muuta aiheeseen liittyvää.